

ΜΑΝΟΛΗ ΠΕΤΡΑΚΗ – ΑΓΓΕΛΟΥ Π. ΜΑΤΘΑΙΟΥ

Ἐνεπίγραφος σιδηρὸς ὄβελος ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Διὸς Παρνησίου

Ὁ ὄβελος

Τὰ κατάλοιπα τῶν λατρευτικῶν δραστηριοτήτων στὸ ἱερὸ τοῦ Διὸς Παρνησίου, στὴν ὑψηλότερη κορυφή (1413 μ.) τῆς Πάρνηθος, στὰ σύνορα Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας, ἀποκάλυψαν τὸ 1959 οἱ ὀλιγοήμερες, σωστικοῦ χαρακτήρα, ἀνασκαφές τοῦ Εὐθυμίου Μαστροκώστα.¹ Οἱ λατρευτικὲς δραστηριότητες στὸ ἱερὸ ἀνάγονται στὴν Πρωτογεωμετρικὴ περίοδο, ἐνῶ ἡ διακοπὴ τους μπορεῖ νὰ τοποθετηθεῖ στὸ τέλος τῆς Ἀρχαϊκῆς, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὴν μελέτη τῆς κεραμικῆς.² Ἀπὸ τὰ ἀνασκαφικὰ δεδομένα φαίνεται ὅτι ἐπίκεντρο τῆς λατρείας ἀποτελοῦσε ἐκτεταμένος βωμὸς τέφρας, ἐνῶ τὸ κατὰ τὰ ἄλλα πιθανῶς ὑπαίθριο ἱερὸ περιελάμβανε καὶ σπήλαιο. Ὁ Μαστροκώστας στηριζόμενος³ σὲ ἐγγράφακες ἀναθηματικὲς ἐπιγραφές ἐπὶ ἐλλιπῶν ἀγγείων καὶ ὄστράκων ποὺ σώζουν τὸ ὄνομα τοῦ Διὸς καὶ τὰ ἐπίθετα *Παρνήσιος* καὶ *Ἰκέσιος* ταύτισε ἀσφαλῶς τὸ ἱερὸ μὲ τὸ ἀναφερόμενο ἀπὸ τὸν Πανσανία (1, 32.2): καὶ ἐν Πάρνηθι Παρνήσιος Ζεὺς χαλκοῦς ἔστι καὶ βωμὸς Σημαλέου Διὸς ἔστι δὲ ἐν τῇ Πάρνηθι καὶ ἄλλος βωμὸς, θύουσι δὲ ἐπ’ αὐτοῦ τοτὲ μὲν Ὅμβριον τοτὲ δὲ Ἀπήμιον καλοῦντες Δία.

Ἡ συντήρηση καὶ ἡ μελέτη τῶν εὐρημάτων τῆς ἀνασκαφῆς ἀποκάλυψαν περισσότερα ἐνεπίγραφα ἀναθήματα,⁴ ἕνα ἐκ τῶν ὁποίων δημοσιεύεται στὸ ἄρθρο. Πρόκειται γιὰ τμήμα ὄβελου (εἰκ. 1, 2), ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὴν μία σωζόμενη ἐκ τῶν δύο συμμετρικῶν προεσοχῶν, ποὺ χρησίμευαν γιὰ τὴν στήριξη τοῦ κρέατος. Ὁ ὄβελος εἶναι ὁ μοναδικὸς ἐνεπίγραφος ἀπὸ τὸ

Εὐχαριστοῦμε τὴν Ἐφορεία Ἀρχαιοτήτων Δυτικῆς Ἀττικῆς γιὰ τὴν ἄδεια μελέτης καὶ δημοσίευσης· τὴν ὁμότιμη καθηγήτρια κυρία Λυδία Παλαιοκρασσά καὶ τὸν ἐπιμελητὴ τῶν Ἀρχαιοτήτων κ. Εὐάγγελο Βιβλιοδέτη, δ.Φ., γιὰ τὴν παραχώρηση τοῦ ὑλικοῦ· τὴν Μονάδα Συντήρησης τοῦ Τομέα Ἀρχαιολογίας καὶ Ἱστορίας τῆς Τέχνης τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ κυρίως τὸν κ. Μισέλ Ρογκεμπουόκε γιὰ τὸν καθαρισμὸ τοῦ ὑπὸ ἐξέτασιν ἀντικειμένου· γιὰ τὴν εἰκόνα ὑπ’ ἀρ. 1 τὴν φωτογράφο τοῦ Τομέα κυρία Νίνα Μπάκα. Στὴν Γεωργία Μαλούχου ὀφείλομε ἰδιαίτερες εὐχαριστίες, διότι ἐδιάβασε τὸ κείμενό μας καὶ στὴν Δήμητρα Μεσσῆνη γιὰ τὴν ἐκδοτικὴ φροντίδα.

1. Ε. Μαστροκώστα, Ἀλάβαστρα τοῦ 700 π.Χ. Ἐκ τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ βωμοῦ τοῦ Διὸς ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς Πάρνηθος, *ASAtene* 45 (1983) 339-345.

2. Lydia Palaiokrassa-Kopitsa – E. Vivliodetis, The Sanctuaries of Artemis Mounichia and Zeus Parnessios. Their Relation to the Religious and Social Life in the Athenian City-State until the End of the 7th Century B.C., στὸ Vicky Vlachou (ed.), *Pots, Workshop and Early Iron Age Society. Function and Role of Ceramics in Early Greece. Proceedings of the International Symposium held at the Université libre de Bruxelles 14-16 November 2013*, Brussels 2015, 155-180· Λυδία Παλαιοκρασσά-Κόπιτσα, Ὑψηλόποδες κάρναροι: ἕνα τελετουργικὸ σκεῦος, στὸ Vicky Vlachou – Anastasia Gadolou (ed.) *Τέρες: Studies in Mediterranean Archaeology in Honour of Nota Kourou*, Brussels 2017, 209-220.

3. Βλ. ὅ.π. (σημ. 1), 341. Τὰ κεραμικὰ ἀναθήματα, –τὰ περισσότερα εἶναι ἐλλιπῆ ἢ σώζονται μόνον ὄστρακά τους–, εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μικρὰ ἀγγεῖα (κυριώτατα ἀρύβαλλοι) καὶ οἱ ἐπιγραφές ἐπ’ αὐτῶν εἶναι ἐγγράφακες (graffiti).

4. Σὲ ἀγγεῖα, ἀλλὰ καὶ μεταλλικὰ ἀντικείμενα, λ.χ. ὁμοίωμα κεραυνοῦ, γιὰ τὸ ὁποῖο βλ. Γ. Σταϊνχάουερ, *Το Ἀρχαιολογικὸ Μουσεῖο Πειραιῶς*, Αθήνα (2001), 73, 91-93, καὶ μαχαίρι, βλ. Μ. Πετράκη, *Ἡ μάχαιρα στὴν ἀρχαία ἐλληνικὴ λατρεία. Το ἱερό του Διὸς Παρνησίου*, Αθήνα 2020 (ἀδημοσίευτη διδακτορικὴ διατριβή), 105-106.

σύνολο τών 60 που βρέθηκαν, ένα από τὰ μεγαλύτερα σύνολα όβελών που έχουν έντοπισθεί σέ ιερό.⁵

Οί έπιγραφές σέ σίδηρο είναι έξαιρετικά σπάνιες κατά τήν περίοδο αύτη και τὸ ίδιο ισχύει για τούς όβελούς· μπορούμε νά παραθέσομε μόλις δύο παράλληλα ενεπίγραφων όβελών:

1. Στο νεκροταφείο στήν θέση Παλαίπαφος-Σκάλες τής Κύπρου, έντός του τάφου 49, που χρονολογείται στήν Κυπρογεωμετρική Ι περίοδο (11ος αί. π.Χ.) βρέθηκαν τρεις ενεπίγραφοι όβελοί, ένας εκ τών όποιών παρέχει και τήν πρωιμότερη ένδειξη για τήν χρήση τής Έλληνικής γλώσσας στήν Κύπρο.⁶

2. Σιδηρός ενεπίγραφος όβελός από τὸ ιερό του Διός στήν Όλυμπία. Φέρει *έπί τὰ λαία* τήν έπιγραφή [Δ]ιός Όλυμπίο χρονολογούμενη βάσει τών γραμμάτων στο 525-475 π.Χ.⁷

Έκτός τών ενεπίγραφων, υπάρχουν και όβελοί, που τεκμηριώνουν ότι πέραν τής προφανούς χρήσης τους, δηλαδή του ψησίματος του κρέατος, μπορούσαν νά είναι και ανάθηματα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν όβελοί από τὸ ιερό τής Ήρας στήν Περαχώρα,⁸ τής Ήρας στήν Σάμο⁹ και τούς Δελφούς.¹⁰ Σύμφωνα με τόν Ήρόδοτο στο ιερό τών Δελφών είχαν άφιερωθεί και όβελοί (2, 135.15):¹¹ τής ὦν δεκάτης τών χρημάτων ποιησαμένη (sc. Ροδῶπις) όβελούς βουπόρους πολλούς σιδηρέους, ὅσον ένεχώρεε ή δεκάτη οί, άπέπεμπε ές Δελφούς· οί και νῦν έτι συννεόταται ὀπισθε μεν τοῦ βωμοῦ τόν Χίιο άνέθεσαν, άντίον δε αύτου τοῦ νηοῦ.

Ό όβελός του ιεροῦ τής Πάρνηθος διατηρείται άποσπασματικά· έχει σωζ. (μέγ.) μήκος 0, 27 μ. Βάσει τών σωζόμενων διαστάσεων και τών παραλλήλων, τὸ άρχικό του μέγεθος μπορεί νά υπολογισθεί περί τὸ 1,00 μ. Είναι θραυσμένος στήν πλευρά τής αίχμηρης του άπόληξης και στήν αντίθετη, άκριβώς μετά τὸ σημείο σχηματισμού τών δύο προεξοχών στήριξης, εκ τών όποιών διατηρείται ή μία (0,42 εκ.). Τὸ στέλεχος του όβελού είναι τετραγωνικής διατομής (0,85 εκ. x 0,85 εκ.) στο μέρος προς τήν αίχμηρη άπόληξη, ὡστόσο προοδευτικά διαφοροποιείται, ὡστε στήν αντίθετη πλευρά, στο σημείο πριν από τήν διαμόρφωση τών προεξοχών, σχηματίζεται διατομή

5. Όβελοί έχουν έντοπισθεί σέ περισσότερα τών 45 ιερών· βλ. τήν μελέτη του P. Haarer, *Όβελοί and Iron in Archaic Greece*, Oxford 2000 (άδημοσίευτη διδακτορική διατριβή).

6. V. Karageorghis, *Palaepaphos-Skales. An Iron Age Cemetery in Cyprus*, Konstanz 1983, 75, 370, 411-413.

7. SEG 11, 1235 a. Ό C. Kohler, Die Obeloi der Heuneburg, στο W. Kimmig (ed.), *Importe und mediterrane Einflüsse auf der Heuneburg, Heuneburgstudien XI*, Mainz, 2000, 197-213, ειδ. 198 σημ. 17, έρμηνεύει τόν όβελό ως ιδιοκτησία του ιεροῦ· βλ. και P. Siewert – H. Taeuber, *Neue Inschriften von Olympia. Die ab 1896 veröffentlichten Texte*, Tyche 7, Wien 2013, 222, 223. Ὡστόσο έξίσου πιθανό είναι νά αποτέλεσε άνάθημα στον Δία, ὅπως προτείνουν οί H. Baitinger και Th. Völling, *Werkzeug und Gerät aus Olympia. OF 32*, Berlin – New York 2007, 73, άρ. 312.

8. T. J. Dunbabin, Objects in Other Metals στο H. Payne (ed.), *Perachora I: The Sanctuaries of Hera Akraia and Limenia: Excavations of the British School of Archaeology at Athens, 1930-1933. Architecture, Bronze, Terracottas*, Oxford 1940, 184-190, ειδ. 187-189· H. T. Wade-Gery, The Inscriptions on Stone στο H. Payne (ed.) *Perachora I: The Sanctuaries of Hera Akraia and Limenia: Excavations of the British School of Archaeology at Athens, 1930-1933. Architecture, Bronze, Terracottas*, Oxford 1940, 256-267, ειδ. 257-261· L. H. Jeffery, *The Local Scripts of Archaic Greece: A Study of the Origin of the Greek Alphabet and its Development from the Eighth to the Fifth Centuries BC*, revised ed. with a Supplement by A.W. Johnston, Oxford 1990, 122-124. Έντός του Έστιατορίου έχουν έντοπισθεί άββεστολιθικές στήλες, έπί τών όποιών ήταν στημένοι όβελοί σέ δέσμες, ὅπως προκύπτει από τις έντορμές που φέρουν, αλλά και από τήν έπιγραφή που φέρει μιά έξ αυτών.

9. A. E. Furtwängler, Zur Deutung der Obeloi im Lichte samischer Neufunde, στο H. A. Cahn – Erika Simon (eds), *Tainia, Festschrift für Roland Hampe*, Mainz 1980, 81-98, ειδ. 97-98.

10. Ingrid Strøm, Obeloi of Pre- or Proto-Monetary Value in the Greek Sanctuaries, στο Tullia Linders – Brita Alroth (eds), *Economics of Greek Cult in the Ancient Greek World, Proceedings of the Uppsala Symposium 1990*, Uppsala 1992, 45-51, ειδ. 49.

11. Με τήν άνάθεση έχει συσχετισθεί τμήμα ενεπίγραφου βάθρου ([άνέθε]κε Ροδ[ῶπις]), βλ. J. B. Lidov, Sappho, Herodotus and the “Hetaira”, *Cl.Phil.* 97 (2002) 203-237, ειδ. 220, σημ. 38.

ὀρθογωνίου παραλληλογράμμου σχήματος (1,43 × 0,61 ἐκ.). Συνεπῶς διαμορφώνονται δύο στενές καὶ δύο πλατιές ἐπιφάνειες.

Στὴν μία πλατιά ἐπιφάνεια φέρει τὴν ἐπιγραφή, ἐνῶ στὴν ἄλλη, περὶ τὸ μέσον (σὲ ἀπόσταση 12,6 ἐκ. καὶ 13,3 ἐκ. ἀπὸ τὸ σωζόμενο ἄκρο), διαμορφώνονται δύο μικροῦ μεγέθους κυλινδρικές προεξοχές (0,36 καὶ 0,25 ἐκ.), γιὰ τὶς ὁποῖες δὲν ὑπάρχουν παράλληλα. Ἐνδεχομένως νὰ χρησίμευαν στὴν στήριξη τοῦ ὄβελου σὲ βάση (ἂν καὶ στὰ γνωστὰ παράλληλα οἱ ὄβελοὶ στήνονται κατακόρυφα καὶ ὄχι ὀριζόντια). Ἡ ἴσως χρησίμευαν στὴν σύνδεση τοῦ ὄβελου μὲ ἄλλους, μὲ τοὺς ὁποίους θὰ μπορούσε νὰ ἀποτελεῖ δέσμη, τρόπο πὺν ἀποτελεῖ καὶ τὴν συνηθέστερη τεκμηριωμένη μορφή ἀνάθεσης ὄβελων (βλ. τὴν σημ. 7). Πάντως οἱ προεξοχές αὐτὲς θὰ ἐμπόδιζαν τὸ κρέας νὰ περασθεῖ στὸν ὄβελό. Συνεπῶς, ἀποτελοῦν σημαντικὴ ἔνδειξη ὅτι ὁ ὄβελος δὲν εἶχε πρακτικὴ χρῆση, παρὰ μόνον ἀναθηματικὴ, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὴν ἐπιγραφή (βλ. τὸ κείμενο πὺν ἀκολουθεῖ).

[Μ. Πετράκης]

Ἡ ἐπιγραφή

Ἐλλιπὴς σιδηροῦς ὄβελος (εἰκ. 1) μὲ στέλεχος τετραγωνικῆς διατομῆς. Ἔχει μῆκος 0,27 μ. Φέρει ἐπιγραφή χαραγμένη ἐπὶ τὰ λαϊά (εἰκ. 2).

Β' ἡμισυ τοῦ βου αἰ. π.Χ.

Βαρνεσίο Αἰσιμίδας ἀνέθεκ' ἑλάοιν. ←

Τὰ Ν εἶναι χαραγμένα ἐς εὐθὺ καὶ τὸ Μ ἀνεστραμμένο. Τὸ ἀλφάβητο εἶναι τὸ Βοιωτικόν, ὅπως ὑποδεικνύει τὸ σχῆμα τοῦ δέλτα, καὶ ἡ διάλεκτος ἡ Βοιωτικὴ, βλ. τὴν κατάληξη -δας τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀναθέτου.

Αἰσιμίδας· παράγεται ἀπὸ τὸ ὄνομα Αἴσιμος· εἶναι, καθ' ὅσον γνωρίζω, ἀμάρτυρο στὴν Βοιωτία. Στὴν Ἀττικὴ ἀπαντᾶται ὑπὸ τὴν μορφή Αἰσιμίδης, βλ. Osborne – Byrne, *LGPN* II, s.v.

Βαρνεσίο (= Παρνεσίο = Παρνησ(σ)ίου)· –μετὰ τὸ ἐπίθετο θὰ μπορούσε νὰ στίξη κανεὶς τὸ κείμενο μὲ ἄνω τελεία–. Γιὰ τὴν χρῆση τοῦ γράμματος Β ἀντὶ τοῦ Π, ὀφειλόμενη στὴν λόγῳ προφορᾶς γεινίαση τῶν φθόγγων β καὶ π, πρβλ. βλέθρον = πλέθρον (Βοιωτία· Roesch, *I.Thesp.* 46 col. II.2, 53.5). Τὸ φαινόμενο εἶναι γνωστὸ καὶ ἀπὸ ἄλλες διαλέκτους, πρβλ. βρυτανεῖον = πρυτανεῖον (Δελφοί· *FD* III 4, 56.20), βρυτανεῦω = πρυτανεῦω (Φωκίς· *IG* IX 1, 111.7, 112.4/5, 7/8), *IC* I xvi 1 (Chaniotis,¹² *Vertr.* 18).41, Λεπάδεια (Φωκ. *IG* VII 4136.2· Schwyzer,¹³ *Griech. Gramm.* I, 207), Πλουτ. *Aet. Rom. et Gr.* 292E βατεῖν, βικρός· Δελφοί· βλ. Wilhelm,¹⁴ *Beiträge* 27-28.

Ἀναγράφεται μόνον τὸ ἐπίθετο τοῦ θεοῦ, πράγμα ὄχι ἄγνωστο στίς ἀναθέσεις, πρβλ. *IG* VII 2455: Πτοῖον, Μάστος | τῶι ἡισμενίοι | ἀνέθεαν.

Τὸ ὄνομα τῆς θεότητος, στὴν ὁποία ἀνατίθεται ἡ προσφορά, βρίσκεται κατὰ κανόνα σὲ πώση δοτικῆ· ἀπαντᾶται ὡστόσο καὶ ἡ γενική, πρβλ. τὸ Πτοῖεο[ς] Εὐφειτίας ἀνέθεκε (Βοιωτία.

12. A. Chaniotis, *Die Verträge zwischen kretischen Poleis in der hellenistischen Zeit*, Stuttgart 1996.

13. E. Schwyzer, *Griechische Grammatik*, I, München 1953 (repr. 1977).

14. A. Wilhelm, *Beiträge zur griechischen Inschriftenkunde*, Wien 1909.

Ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος Πτόιου. *IG VII 2730*. J. Ducat, *Le Kouroi de Ptoion*,¹⁵ 315 κέ., ἀρ. 187, πίν. 103. Lazzarini¹⁶ 206)· τῶν Φανάρον τοῖ Νιράχα ἀνέθεν (Ἄργος. *IG IV 564*. Schwyzer,¹⁷ *DGE* 79· Jeffery, *LSAG*,¹⁸ p. 156, ἀρ. 6, πίν. 26. Lazzarini 203)· [- ἀνέ]θεκε Φαστυόχο Ἡερακλέος (Τεγέα. *IG V 2, 77*. Jeffery, *LSAG*, σελ. 212, ἀρ. 26. Lazzarini 205)· τῆς Ἀφροδίτη[ς | ἀνέθη]κεν Ἑρμογένης. (Ναύκρατις. *Naukratis*, II, σελ. 64, ἀρ. 752, πίν. 21. Lazzarini 207).

ἐλάοιν· ἐκ τῆς καταλήξεως τοῦ δυϊκοῦ ἀριθμοῦ (γεν.-δοτ.) συνάγεται ὅτι τὸ οὐσιαστικὸ εἶναι γένους ἀρσενικοῦ. Ὁ δυϊκὸς τοῦ θηλ. ὀνόματος ἐλαία, (Ἄττ.) ἐλάα, θὰ ἦταν ἐλάαιν. Εἶναι λοιπὸν πιθανώτατον¹⁹ ὅτι τὸ οὐσιαστικὸ εἶναι τὸ ἀρσενικὸ ἔλαος, ἀμάρτυρος τύπος τῆς λ. ἔλαιος, ὁ = ἀγριελιά, κότινος (*wild olive tree*)· πρβλ. Σοφ. *Τραχ.* 1197 ἄγριον ἔλαιον, Πίνδ. *Fr.* 46 (ed. H. Maehler) ἄγριος ἔλαιος· Πανσ. 2,32.10: ῥάχους μὲν δὴ καλοῦσι Τροιζήνιοι πᾶν ὅσον ἄκαρπον ἐλαίας, κότινον καὶ φυλλίαν καὶ ἔλαιον. Γιά τὸν σχηματισμὸ τῆς ρίζας τῆς λέξεως πρβλ. τὸν τύπο ἐλάα.

Σημειωτέον ὅτι οἱ ἀγριελιῆς ἀποδίδουν πολὺ ὀλιγώτερο ἐλαιόλαδο ἀπὸ ὅ,τι οἱ ἡμερες (οἱ καλλιεργούμενες) ἐλίες· ὅμως ἡ ποιότης τοῦ ἐλαιολάδου τῶν πρώτων εἶναι ἐξαιρετικὴ.

Ὁ Αἰσιμίδας λοιπὸν ἀνέθεσε τὸν ὄβελό (ἢ μήπως δέσμη ὄβελῶν;) ἀπὸ τὴν παραγωγή δύο ἀγριελιῶν του.

[Α.Π.Μ.]

Εἰκ. 1. Ὁ ἐνεπίγραφος ὄβελός

Εἰκ. 2. Σχεδιογράφημα τῆς ἐπιγραφῆς

15. J. Ducat, *Les Kouroi du Ptoion. Le sanctuaire d'Apollon Ptoieus à l'époque archaïque*, Paris 1971.

16. M. Lazzarini, *Le formule delle dediche votive nella Grecia arcaica*, Roma 1976.

17. E. Schwyzer, *Dialectorum Graecarum exempla epigraphica potiora*, Leipzig 1923.

18. L. H. Jeffery, *The Local Scripts of Archaic Greece*, Oxford 1960.

19. Ἡ ἐκδοχὴ ὅτι ὁ δυϊκὸς ἀνήκει στὸ θηλυκὸ ὄνομα ἐλάα καὶ ἔχει τὴν κατάληξη -οιν (ἀντὶ τοῦ κανονικοῦ τύπου -αιν) δὲν στηρίζεται ἀπὸ ἄλλα σχετικὰ παραδείγματα θηλυκῶν ὀνομάτων πρώτης κλίσεως. Ἡ κατάληξη -οιν ἀντὶ τῆς -αιν μαρτυρεῖται στὸ θηλ. ὀριστικὸ ἄρθρο: τοῖν, στὴν δεικτικὴ ἀντωνυμία: τούτοιιν καὶ δις στὴν ἀναφορικὴ ἀντωνυμία: οῖν· βλ. L. Threatte, *The Grammar of Attic Inscriptions*, II. *Phonology*, Berlin 1996, 93, 95· ἐπίσης E. Schwyzer, *Griechische Grammatik*, I, 554, 557, 562. Στὴν μελέτη τοῦ W. Blümel, *Die aiolische Dialekte*, Göttingen 1982, 232, καταχωροῦνται δύο παραδείγματα τῆς ὀνομ.-αἰτ. τοῦ δυϊκοῦ τῶν πρωτοκλίτων καὶ κανένα τῆς γεν.-δοτ. Τῶν δευτεροκλίτων καταχωροῦνται (σελ. 240) παραδείγματα καὶ τῶν δύο πώσεων (ὀνομ.-αἰτ., γεν.-δοτ.)· τῆς δευτέρας τῶν πώσεων δίδεται δυϊκὸς Διοσκόροιν (*IG VII 1792*), δηλ. σύμφωνος πρὸς τὸν τύπο τοῦ δυϊκοῦ τῆς δευτέρας κλίσεως. Μιὰν ἄλλη ἐκδοχὴ, τὴν πιθανότητα λάθους τοῦ γραφέως (ἐλάοιν ἀντὶ ἐλάαιν) δὲν θεωρῶ σῶφρον νὰ τὴν ἐπιμαλεσθῇ κανεῖς.